

จีนเดินหน้าขยายเขตการค้าเสรี

จากจีนที่เคยปิดประเทศตัวเองไม่คบค้ากับต่างประเทศอย่างเป็นทางการมาสู่การเปิดกว้างประเทศสู่โลกภายนอกเมื่อราว ๓๕ ปีที่ผ่านมา และเพียง ๒๐ ปีหลังการเปิดประเทศครั้งใหม่นี้ รัฐบาลจีนก็ได้ตัดสินใจก้าวเดินเข้าสู่สนาการค้าเสรีทางการค้า (Free Trade) และเมื่อสิบปีที่แล้ว จีนก็ปรับเร่งความเร็วในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจเสรีกับนานาประเทศจนทำให้จีนกลายเป็นหนึ่งในประเทศที่ลงนามในความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตเสรีทางการค้า (Free Trade Area) มากที่สุดในโลก

การเดินทางไกลสู่โลกการค้าเสรีของจีนยังไม่หยุดเพียงแค่นั้น เพราะโดยที่รัฐบาลจีน “ติดลูกติดรางแก้ว” แล้วเห็นว่าเป็นไปด้วยความร่วมมือในการเป็นโรงงานของโลก ความได้เปรียบของสินค้าจีนในการแข่งขันด้านราคา (หรือแม้กระทั่งด้านคุณภาพในอนาคต) และเครือข่ายการกระจายสินค้าในตลาดต่างประเทศที่รัฐบาลสนับสนุนให้



ผู้ประกอบการจีนออกไปบุกตลาดโลกเกือบทั่วทุกหัวระแหง เศรษฐกิจจีนก็น่าจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการผลักดันการเปิดเสรีทางการค้ากับนานาประเทศ โดยการใช้ตลาดภายในประเทศที่เป็นเสมือน “เค้กก้อนยักษ์” ไปย่วยวนให้ประเทศน้อยใหญ่เข้ามาเจรจาแลกเปลี่ยน “ลิ้มรสเค้ก” ของกันและกันอยู่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ รัฐบาลจีนยังอยู่ระหว่างการเจรจาและศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรี รวมทั้งยกระดับกรอบความร่วมมือที่มีอยู่เดิมกับนานาประเทศ/ภูมิภาคนับสิบฉบับในปัจจุบัน ไทยเราจะได้รับประโยชน์และควรปรับเปลี่ยนท่าทีอย่างไร ...

เขตการค้าเสรี ... ก้าวเดินสู่การค้าเสรี

แปรวิกฤติของโลก ... เป็นโอกาสของจีน ภายหลังจากวิกฤติการเงินโลกเมื่อปี ๒๕๔๐ รัฐบาลจีนเริ่มให้ความสนใจอย่างจริงจังกับการเชื่อมโยงและพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับโลกภายใต้กรอบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี เพราะเริ่มตระหนักดีถึงกระแสการกีดกันทางการค้าที่ขยายวงกว้างขึ้นทั่วโลก ซึ่งจะไม่เป็นผลดีอย่างยิ่งต่อแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนที่หวังโตจาก “กำลังภายนอก” พึ่งพารายได้จาก การส่งออกและการลงทุนของต่างประเทศ

ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๓ จีนได้เริ่มเปิดการเจรจาเขตเสรีทางการค้ากับประเทศสมาชิก



อาเซียน และสามารถสรุปผลการเจรจาได้เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๗ ซึ่งนับเป็นความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีฉบับแรกที่จีนลงนามกับต่างประเทศ นับแต่นั้นเป็นต้นมา เราได้สังเกตเห็นการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างจีนและประเทศสมาชิกอาเซียนที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการลดเลิกการเรียกเก็บอากรนำเข้า

และมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี รวมทั้งการขยายตัวของตลาดทั้งสองได้ส่งผลให้มูลค่าการค้าระหว่างอาเซียน-จีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากไม่ถึง ๙๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ๒๕๔๗ เป็นกว่า ๔๐๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ๒๕๕๕ ซึ่งมีมูลค่ามากกว่าของการค้าระหว่างจีน-ละตินอเมริกาถึง ๒๕๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ต่อมาในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๖ รัฐบาลกลางของจีนได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดมากขึ้นกับสองเขตเศรษฐกิจสำคัญของจีนได้แก่ **ฮ่องกงและมาเก๊า** ความตกลงดังกล่าวซึ่งมีลักษณะคล้ายกับเขตการค้าเสรีมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๗ ขณะที่จีนก็เปิดการเจรจา กับ **ซีลี** เมื่อพฤศจิกายน ๒๕๔๗ และสามารถหาข้อสรุปได้ภายในระยะเวลาเพียงหนึ่งปี ความตกลงฯ จีน-ซีลีเริ่มมีผลใช้บังคับนับแต่เดือนตุลาคม ๒๕๔๙



จากเชื่อมเอเชีย ... สู่เชื่อมโลก

การเรียนรู้ ... เพื่ออนาคต ท่ามกลางความล้มเหลวและการชะงักงันในการเจรจาเปิดเสรีทางการค้าโลกในกรอบพหุภาคีหลายครั้งหลายครา รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ จึงได้เริ่มปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์มาให้ความสนใจกับการเปิดเสรีทางการค้าในระดับภูมิภาคกันมากขึ้น ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอย่างสหรัฐฯ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่นนับเป็นตัวอย่างที่ปรับเปลี่ยนมาเปิดการเจรจาการค้าระดับภูมิภาคแทนการค้าระดับพหุภาคี โดยนับแต่ปี ๒๕๕๒ สหรัฐฯ ได้ลงนามในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องการจัดตั้งเขตการค้าเสรีจำนวน ๑๔ ฉบับ ญี่ปุ่น ๑๓ ฉบับ และสหภาพยุโรปถึง ๓๕ ฉบับ



จากสถิติของ**องค์การการค้าโลก** (World Trade Organization) ระบุว่า ณ สิ้นเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ ประเทศทั่วโลกได้เปิดการเจรจาและลงนามในความตกลงด้านการค้าเสรีระดับภูมิภาคจำนวนรวมทั้งสิ้น ๒๒๑ ฉบับ แต่ข้อสังเกตที่น่าสนใจก็คือ ในจำนวนนี้ราวร้อยละ ๘๐ เกิดขึ้นในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา โดยการขยายตัวของกรอบความตกลงทางการค้าเหล่านี้เริ่มก่อตัวอย่างชัดเจนภายหลังการเกิด **วิกฤติการเงินโลก** (Financial Crisis) และขยายวงอย่างกว้างขวางในช่วงหลังเกิด **วิกฤติแฮมเบอร์เกอร์** (Hamburger Crisis) ซึ่งนับเป็นวิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่สุดนับแต่สงครามโลกครั้งที่ ๒ และซึ่มยาวต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ การเจรจาและลงนามในความตกลงฯ ยังมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นในระยะหลัง

ในส่วน of จีน ผลจากการเจรจาและดำเนินการตามกรอบความตกลงฯ ดังกล่าว ทำให้จีนสามารถสังสมประสบการณ์ในการเจรจาเปิดเสรีทางการค้าที่มีคุณค่ายิ่ง และเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้จีนสามารถขับเคลื่อนการขยายการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในเวลาต่อมา ดังจะเห็นได้จากการใช้ระยะเวลาในการเจรจาความตกลงฯ แต่ละกรอบที่มีแนวโน้มลดน้อยลงในระยะหลัง

จากหยดน้ำ ... สู่คลื่นสึนามิ ภายหลังจากความสำเร็จในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีของจีนกับหลายประเทศ/ภูมิภาคในระยะแรก กอปรกับสถานการณ์เวทีการค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงไป รัฐบาลจีนจึงได้ตัดสินใจกำหนด “ยุทธศาสตร์เขตการค้าเสรี” (Free Trade Area Strategy) ในปี ๒๕๕๐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายการปฏิรูปและเปิดกว้างเศรษฐกิจ เสริมสร้างความสัมพันธ์กับหุ้นส่วนทางการค้า ต่อสู้กับมาตรการกีดกันทางการค้าระลอกใหม่ และสนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน รวมทั้งกลไกการจัดตั้งการค้าเสรีพหุภาคีโลก



ปัจจุบัน จีนได้ลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีและหรือมีผลใช้บังคับแล้ว จำนวน ๑๒ ฉบับ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศและเขตเศรษฐกิจในเอเชีย ละตินอเมริกา โอเชียเนีย และยุโรป และอยู่ระหว่างการเจรจาเปิดเสรีทางการค้ากับอีกหลายประเทศ/ภูมิภาค จึงนับว่ายุทธศาสตร์เขตการค้าเสรีที่รัฐบาลจีนกำหนดใช้ก่อนหน้านี้เข้ามามีบทบาทอย่าง “ถูกที่ถูกเวลา” และสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาการค้าโลก รวมทั้งความพยายามที่จะช่วยฟื้นเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและภูมิภาคอื่น

ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีของจีนที่มีผลใช้บังคับแล้ว

ปี ๒๕๔๗-ปัจจุบัน

เขตการค้าเสรี	วันที่มีผลใช้บังคับ	สาระ
● ความร่วมมือด้านความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจจีนแผ่นดินใหญ่-ฮ่องกง	๑ มกราคม ๒๕๔๗	การค้าสินค้า (๒๗๓ ชนิด) บริการ และการลงทุน ทั้งนี้ จีนและฮ่องกงได้ลงนามขยายขอบเขตความร่วมมืออีกถึง ๗ ฉบับ
● ความร่วมมือด้านความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจจีนแผ่นดินใหญ่-มาเก๊า	๑ มกราคม ๒๕๔๗	การค้าสินค้า (๒๗๓ ชนิด) บริการ และการลงทุน ทั้งนี้ จีนและมาเก๊าได้ลงนามขยายขอบเขตความร่วมมืออีก ๕ ฉบับ
● ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน	๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘	การค้าสินค้า (กว่าร้อยละ ๙๐ ของรายการสินค้าอาเซียน-จีน) โดยลดอัตราอากรนำเข้าลงเหลือร้อยละ ๐-๕ การค้าบริการ และการส่งเสริม/คุ้มครองการลงทุน
● ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก	๑ กันยายน ๒๕๔๙	การค้าสินค้า บริการ และการอำนวยความสะดวกทางการค้า
● ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีจีน-ชิลี	๑ ตุลาคม ๒๕๔๙	การค้าสินค้า

- ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรี ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐ การค้าสินค้า บริการ และการลงทุน
จีน-ปากีสถาน
- ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรี ๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ การค้าสินค้า (ร้อยละ ๙๖ ของรายการ
จีน-นิวซีแลนด์ สินค้าส่งออกของนิวซีแลนด์ไปจีน) และ
บริการ
- ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรี ๑ มกราคม ๒๕๕๒ การค้าสินค้า (ร้อยละ ๙๕ ของรายการ
จีน-สิงคโปร์ สินค้าส่งออกของสิงคโปร์ไปจีน) บริการ
และการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน
- ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรี ๑ มีนาคม ๒๕๕๓ การค้าสินค้า บริการ และการอำนวยความสะดวก
จีน-เปรู ความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน
- ความตกลงฯ จีน-ซีลีเพิ่มเติมในส่วน ๑ สิงหาคม ๒๕๕๓ การค้าบริการ และการอำนวยความสะดวก
การค้าบริการ ทางการค้า
- ความตกลงว่าด้วยกรอบความ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๓ การค้าสินค้า บริการ และการลงทุน
ร่วมมือจีนแผ่นดินใหญ่-ไต้หวัน
- ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรี ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ การค้าสินค้า (ร้อยละ ๙๐ ของรายการ
จีน-คอซตาริกา สินค้าของทั้งสองประเทศ) และบริการ
- ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรี ๑๕ เมษายน ๒๕๕๖ การค้าสินค้า บริการ การลงทุน และ
จีน-ไอซ์แลนด์ (ลงนาม) มิติอื่นทางเศรษฐกิจ

เกมส์ของสหรัฐฯ ... เปิดแนวรบใหม่

สหรัฐฯ ... การคืนสู่ถิ่นเก่าที่คุ้นเคย เราคงไม่อาจปฏิเสธบทบาทของสหรัฐฯ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างเสถียรภาพความมั่นคงของนานาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ แต่การก้าวพลาดในเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ในหลายครั้งไม่ว่าจะเป็นในเวียดนาม ฟิลิปปินส์ ไทย และพม่า ทำให้บทบาทของสหรัฐฯ ในภูมิภาคลดน้อยถอยลงไปตามลำดับในช่วง ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งนับเป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์โลกภายนอกอีกครั้งและให้ความสำคัญอย่างมากกับการเชื่อมโยงเศรษฐกิจและการเมืองกับประเทศในภูมิภาคนี้

อย่างไรก็ดี โดยที่เศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นวันแต่จะทวีความสำคัญมากขึ้น ทำให้ประเทศทั้งในและนอกภูมิภาคต่างให้ความสนใจที่จะเข้ามาเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาคนี้กันอย่างกว้างขวาง สหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยของประธานาธิบดี**บารัค โอบามา** (Barack Obama) เองก็นับเป็นหนึ่งในประเทศนอกภูมิภาคที่ปรับเปลี่ยนนโยบายหันกลับมาใส่ใจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกครั้ง เคยมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองอยู่อีกครั้ง โดยที่ผ่านมานี้ สหรัฐฯ ได้พยายามดำเนินการในหลายวิธี



TPP ... กลไกใหม่ มาตรฐานสูง กรอบการเปิดเสรีทางการค้า นับเป็นกลไกหนึ่งในความพยายามที่จะเข้ามาเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาค ภายหลังจากความล่าช้าที่เข้าเกาะกวมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) สหรัฐฯ



จึงได้นำเสนอเวทีการหารือใหม่ให้ประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกหันมาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกันผ่านกรอบความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) โดยเริ่มเปิดการเจรจาในรอบแรกเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๒

ทั้งนี้ ในด้านหนึ่ง กรอบ TPP ถูกมองว่าเป็นความตกลงที่สหรัฐฯ ต้องการนำมาใช้เพื่อทดแทนความล้มเหลวของการเจรจาการค้ารอบโดฮา (Doha Round) ขององค์การการค้าโลกและกรอบ APEC แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ถูกประเมินว่า กรอบความตกลงฯ ดังกล่าวจะเป็นกลไกใหม่ที่สหรัฐฯ ต้องการใช้ในการจำกัดการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีน (แม้ว่าจะมีข่าวเป็นระยะว่าสหรัฐฯ มีท่าทีสนับสนุนจีนให้เข้าเป็นสมาชิก TPP) และชะลอบทบาทของจีนและอาเซียนในเวทีความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออก โดยซ่อนเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์ที่แปลกแตกต่างจากกรอบความตกลงที่เคยมีมา เช่น การจำหน่ายเชลแก๊ส (Shell Gas) พลังงานใหม่ราคาถูกให้แก่เฉพาะประเทศสมาชิก

ขณะเดียวกัน สหรัฐฯ ยังต้องการเปิดอีกแนวหนึ่งข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกผ่านการเจรจาการค้าเสรีกับยุโรป ซึ่งหากเขตการค้ายุโรป-สหรัฐฯ (Transatlantic Free Trade Area: TAFTA) เกิดขึ้นจริงก็จะเป็นเขตการค้าเสรีที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลก จนกระทั่งนักวิชาการบางส่วนกังวลว่า เขตการค้าฯ ดังกล่าวอาจจะลดบทบาทขององค์การการค้าโลกในเวทีเศรษฐกิจระหว่างประเทศไปโดยปริยาย

สงครามตัวแทน ... กลยุทธ์ที่เป็นอมตะ นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังใช้ผู้เล่นหน้าใหม่ในการเดินเกมส์เดิม ๆ กัดดันที่เบ้มใหม่ในภูมิภาคอย่างจีน อาทิ การ “วางยา” ผลักดันให้หลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์ ก้าวออกมาแสดงจุดยืนในความเป็นเจ้าของหมู่เกาะทะเลใต้ในเวลาไล่เลี่ยกันในช่วงปีที่ผ่านมา หรือแม้กระทั่งสร้าง “ทางเลือกใหม่ในเขตเก่า” ให้แก่รัฐบาลเมียนมาร์ในการต่อต้านและชะลอกระแสการรุกคืบทางเศรษฐกิจและการเมืองที่จีนต้องการเพิ่มเส้นทางลงสู่ทะเลทางตอนใต้



สหรัฐฯ ได้รับประโยชน์หลายต่อจากการจุดประเด็นเหล่านี้ โดยเฉพาะการนำไปสู่ปัญหากรณีพิพาทเกี่ยวกับการอ้างกรรมสิทธิ์ในหมู่เกาะทะเลใต้ระหว่างจีนกับหลายประเทศ จนทำเอามองหน้ากันไม่ติดจนถึงทุกวันนี้ กรณีพิพาทดังกล่าวยังคงตามมาด้วย “ควั่นหลง” และ “กระทบซิ่ง” ต่อไปในหลายภาคส่วน รวมทั้งยังทำให้ความพยายามของจีนที่ต้องการสานต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคในหลายกรอบพลอยชะงักงันไปด้วย ขณะเดียวกัน ในเวทีการประชุมอาเซียนกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกที่เดิมมุ่งเน้นความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญก็ถูกชักนำไปถกเรื่องการเมืองจนทำให้อุณหภูมิการเจรจาร้อนแรงจนถึงร้อนจัดอยู่บ่อย ๆ

จุดยืนของจีน ... เปิดกว้างและแลกหมัด

รัฐบาลจีนชุดใหม่ ... เร่งแก้เกม การปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ มาเน้นการเปิด



กรอบการเจรจาการค้าเสรีระดับภูมิภาคระลอกใหม่ และการหวนกลับเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกในระยะ

หลังก็ทำให้รัฐบาลจีนชุดใหม่ไม่อาจนิ่งนอนใจได้เช่นกัน เพราะจีนตระหนักดีว่า สหรัฐฯ ยังคงมีเครือข่ายและอิทธิพลสูงในภูมิภาคแถบนี้ ขณะที่จีนยังไม่อาจสร้าง “บารมี” ได้มากพอที่จะชักจูงให้ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเข้ามาเป็นพวก แต่โดยที่จีนทราบดีว่า จีนยังต้องการตลาดโลกที่เปิดกว้างมากขึ้นเพื่อมาป้อนโรงงานในประเทศที่มีกำลังการผลิตส่วนเกินและ

รักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพในอนาคต จึงยังไม่ละทิ้งความพยายามที่จะเดินทางเปิดเสรีทางการค้าในทุกวิถีทาง ทั้งในกรอบพหุภาคีและทวิภาคี

ดึงเวทีโลก ... มาเป็นพันธมิตร ในประการหนึ่ง จีนเลือกดึงเอาองค์การการค้าโลกมาเป็นพันธมิตร โดยจีนให้เหตุผลว่า ไม่มีกรอบการเปิดเสรีทางการค้าใดที่จะสามารถทดแทนการเปิดเสรีพหุภาคีทางการค้าโลกได้ และยึดมั่นว่าองค์การการค้าโลกเป็นเพียงเวทีเดียวในปัจจุบันที่จะสามารถปรับเปลี่ยนข้อตกลงที่แตกต่างกันของกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่หลากหลายให้มาเป็นมาตรฐานเดียวกันและขยายขอบข่ายการเปิดเสรีทางการค้าได้ในระยะยาว การแสดงท่าทีดังกล่าวยังเป็นการตอกย้ำว่าสหรัฐฯ ไม่จริงใจที่จะสนับสนุนการค้าเสรีและการมีอยู่ขององค์การการค้าโลก (ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในปัจจุบัน) ทั้งที่สหรัฐฯ ได้รับการกล่าวขวัญว่าเป็นประเทศที่เปิดเสรีทางการค้ามากที่สุดในโลกก็ตาม ขณะเดียวกัน เพื่อสนับสนุนระบบการค้าพหุภาคีโลก รัฐบาลจีนจึงวางแผนสร้างเครือข่ายผู้แทนระดับสูงของความตกลงการค้าเสรีขึ้นเพื่อเป็นเวทีในการหารือความร่วมมือรูปแบบใหม่ อย่งไรก็ดี ในระยะแรก จีนจะให้ความสำคัญกับเครือข่ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกก่อน

เน้น FTA ในภูมิภาค ... เชิงกว้างและเชิงลึก ในอีกประการหนึ่ง โดยที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกได้กลายเป็นเครื่องยนต์เศรษฐกิจใหม่ที่ขับเคลื่อนการเติบโตของเศรษฐกิจโลก ผนวกกับการเปิดเกมเสรีใหม่ภายใต้กรอบ TPP ของสหรัฐฯ ก็กดดันและเป็นอุปสรรคต่อการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองของจีนในภูมิภาค รัฐบาลจีนจึงเร่งแก้เกมส์ด้วยการแสดงจุดยืนว่าจีนพร้อมที่จะสนับสนุนทุกกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจตราบใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้โดยรวม

ในทางปฏิบัติ จีนก็พยายามดึงเอาประเทศในภูมิภาคมาเป็นพวกดังปรากฏผ่านการผลักดันการเจรจาในกรอบความตกลงการค้าเสรีจีน-เกาหลีใต้ และจีน-เกาหลีใต้-ญี่ปุ่น รวมทั้งความตกลงพันธมิตรทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) และการยกระดับกรอบเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของประเทศในภูมิภาค



แต่ความพยายามในหลายส่วนของรัฐบาลจีนดังกล่าวยังคงจะยังแกว่งตัวอยู่มาก กล่าวคือนอกจากบทบาทและบารมีของสหรัฐฯ ที่มีอยู่เดิมแล้ว สหรัฐฯ ยังมีข้อเสนอใหม่ที่เ้ายวนกว่าของจีน ทำให้

ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้มีอำนาจต่อรองสูงก่อนเข้าสู่โต๊ะเจรจากับจีน ส่งผลให้การเจรจาในกรอบ **จีน-เกาหลีใต้** และ **จีน-เกาหลีใต้-ญี่ปุ่น** ที่ผ่านมาจึงยังไม่มีความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งก็ยิ่งกดดันอย่างมากต่อทีมเจรจาของจีนที่ต้องการเร่งรัดการเจรจา ขณะเดียวกันก็มีกระแสข่าวเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๖ ว่า เกาหลีใต้ได้แสดงท่าทีสนใจที่จะเข้าร่วม TPP ในขณะที่ญี่ปุ่นได้เข้าร่วมการประชุมกรอบนี้ในรอบแรกเมื่อกลางปีที่ผ่านมาแล้ว ... ดูท่าว่างานนี้ จีนอาจต้อง “ยอมเสีย” ในอีกหลายส่วนเพื่อให้คู่เจรจาโดยเฉพาะอย่างยิ่งญี่ปุ่น และ เกาหลีใต้สนใจและร่วมมือผลักดันให้การเจรจารุดหน้าและสรุปผลได้ในเร็ววันอย่างที่จีนต้องการ

ความก้าวหน้าของกรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของจีน ปัจจุบัน-อนาคต

กรอบความร่วมมือ	สถานะ
● จีน-สหภาพศุลกากรแอฟริกาตอนใต้ (Southern African Customs Union)	มิถุนายน ๒๕๔๗
(เริ่มเจรจา)	
● จีน-สภาความร่วมมืออ่าว (Gulf Cooperation Council)	กรกฎาคม ๒๕๔๗
(เริ่มเจรจา)	
● จีน-ออสเตรเลีย	เมษายน ๒๕๔๘
	(เริ่มเจรจา)
● จีน-นอร์เวย์	กันยายน ๒๕๕๑
	(เริ่มเจรจา)
● จีน-สวีตเซอร์แลนด์	มกราคม ๒๕๕๔
	(เริ่มเจรจา)
● ความตกลงพันธมิตรทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (RCEP)	พฤศจิกายน ๒๕๕๕
(เริ่มเจรจา)	
● จีน-ญี่ปุ่น-เกาหลีใต้	เมษายน ๒๕๕๖
	(เริ่มเจรจา)
● จีน-เกาหลีใต้ (ด้านรัฐบาล อุตสาหกรรม และการศึกษา)	๒๕๔๗
(เริ่มศึกษาความเป็นไปได้)	
● จีน-อินเดีย	๒๕๔๘
(เริ่มศึกษาความเป็นไปได้)	
● จีน-โคลัมเบีย	๒๕๕๓
(เริ่มศึกษาความเป็นไปได้)	

ขณะที่การเจรจาในกรอบ RCEP จะพัฒนาคืบหน้าไปในระดับหนึ่ง โดยในการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ณ กรุงพนมเปญ ๑๐ ประเทศสมาชิกอาเซียน จีน และอีก ๕ ประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกได้ตกลงที่จะเปิดการเจรจาและคาดหวังที่จะสามารถสรุปปิดรอบกันได้ภายในสิ้นปี ๒๕๕๘ ซึ่งหากความตกลงฯ นี้เกิดขึ้นก็จะเป็นเขตการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ครอบคลุมตลาดที่มีจำนวนประชากรมากกว่า ๓,๐๐๐ ล้านคนและขนาดเศรษฐกิจราว ๒๐ ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งคิดเป็นราว ๑ ใน ๓ ของจีดีพีโลก

นอกจากนี้ จีนยังเปิดกว้างต่อการดำเนินการตามกรอบอื่น ๆ อย่างคู่ขนานกันไป โดยรัฐบาลจีนยังได้ส่งสัญญาณที่จะเร่งเดินหน้าลงนามและเปิดการเจรจาความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีอื่นอีกนับ ๑๐ ฉบับ แต่ที่น่าหนักใจก็คือกรอบ TPP ที่ยักษ์ใหญ่อย่างสหรัฐฯ เป็นตัวตั้งตัวตอยุ่แน่นอน ซึ่งดูเหมือนจีนจะยังไม่



พร้อมและอาจไม่เข้าร่วมกรอบดังกล่าว โดยจีนมองว่า TPP เป็นความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรี มีกฎระเบียบที่มีลักษณะเฉพาะ และแตกต่างจากกรอบการเปิดเสรีทางการค้าที่มีอยู่ในปัจจุบัน แต่ยังคงจะติดตามความก้าวหน้า ศึกษามาตรฐาน และวิเคราะห์ผลดีผลเสียในการเข้าร่วมกรอบฯ นี้ต่อไป

ทั้งนี้ ความพยายามในการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปการค้าเสรีแบบครบวงจรของรัฐบาลจีน ซึ่งตีพิมพ์เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๖ ที่ระบุว่า จีนจะเร่งการดำเนินกลยุทธ์ด้าน FTA กับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคและพัฒนาเครือข่าย FTA มาตรฐานสูง (High-Standard FTA) กับนานาชาติ ซึ่งนายหลี่ กวงฮุย (Li Guanghui) รองประธานสถาบันด้านการค้าระหว่างประเทศและความร่วมมือทางเศรษฐกิจของจีน (Chinese Academy of International Trade and Economic Cooperation) คลังสมองของกระทรวงพาณิชย์จีนได้อธิบายคำว่า “FTA มาตรฐานสูง” ว่าหมายถึง “การอำนวยความสะดวกทางการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุนที่เปิดกว้างมากขึ้น” แต่ลึก ๆ แล้วน่าจะหมายถึงกรอบ TPP ที่มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สูงจนยากยิ่งสำหรับจีนที่จะเข้าเป็นสมาชิกในอนาคตอันใกล้นั่นเอง

ขณะเดียวกัน รัฐบาลจีนก็นำเอาการจัดตั้งเขตเสรีทางการค้าที่เริ่มนำร่องที่นครเซี่ยงไฮ้เป็นแห่งแรกเมื่อปลายเดือนกันยายน ๒๕๕๖ มาเป็นกลไกใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และเตรียมความพร้อมกิจการของจีนในการแข่งขันเสรีในกรอบใหญ่ออนาคต ซึ่งนายซุน หยวนเจียง (Sun Yuanjiang) รองอธิบดีกรมการค้าระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Department



of International Trade and Economic Affairs) กล่าวเสริมในเรื่องนี้ว่า “การจัดตั้งเขตเสรีทางการค้า (Free Trade Zone) ณ นครเซี่ยงไฮ้จะเป็นการสร้างพื้นฐานใหม่ และอนุญาตให้จีนได้เรียนรู้ประสบการณ์ในการขยายกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าเสรีในอนาคต” ทั้งนี้ โครงการนำร่องดังกล่าวได้เริ่มออกมาตรการใหม่ ๆ หลายประการที่จะเป็นประเด็นใหม่ในการเจรจาการค้าเสรีรอบใหม่ในอนาคต อาทิ การผ่อนคลาย

กฎระเบียบด้านการลงทุนของต่างชาติในภาคบริการ การลดขั้นตอนการจดทะเบียนนิติบุคคล และการปรับปรุงการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน

สิ่งที่ไทยควรทำ ... เดินหน้าบุกตลาดจีน

จีนเดินหน้า ... ไทยคลานตามอย่างไรทิศทาง ในระดับมหภาค จีนมีท่าทีที่ชัดเจนว่าจะยังคงเดินหน้าเจรจาและเปิดเสรีทางการค้ากับนานาประเทศอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก ท่ามกลางการเติบโตของเศรษฐกิจและตลาดภายในประเทศ จีนยังคงใช้กลยุทธ์เดิมโดยนำเอา “เด็กก้อนเดิม” ที่มีอยู่แต่เดิม



ไปด้วยความ “หอมหวาน” ที่เพิ่มมากขึ้นมาเป็นตัวล่อใจประเทศพันธมิตรให้เข้าสู่โต๊ะเจรจา ซึ่งในส่วนหนึ่งก็เป็นการขยายโอกาสทางการตลาดให้แก่สินค้า/บริการของจีน และขณะเดียวกันก็กดดันให้ผู้ประกอบการจีนได้ปรับตัวกับระดับการแข่งขันที่สูงขึ้นบนพื้นฐานของการค้าเสรีอย่างค่อยเป็นค่อยไป

สำหรับประเทศไทยเรา ดูจะยังขาดนโยบายและทิศทางในการกำหนดยุทธศาสตร์นี้ที่ชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อการเมืองสนามใหญ่บดบังรัศมีและทิศทางของการพัฒนาเรื่องนี้ ขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตระหนักดีว่า กรอบความตกลงฯ ต้องการแนวทางที่ชัดเจนและต่อเนื่อง รวมทั้งมีผลผูกพันในระยะยาว แต่หลายครั้งที่พบว่า ผู้แทนของไทยต้องชะลอการเจรจาและกลับมารอนโยบายจากรัฐบาลใหม่ ทั้งนี้ ประเด็นเหล่านี้ต้องถือเป็น “วาระแห่งชาติ” ที่ทุกฝ่ายในประเทศควรเดินไปในทิศทางเดียวกัน

เมื่อเล็ก เชื่องช้า ไร้ลูกพี่ ... ก็โดนเขมือบ ขณะเดียวกัน หลายประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจเล็กก็ถูก “เด็กก้อนใหญ่ที่หอมหวาน” ของจีนย่ำยวนจนลึมนึกไปว่าประเทศของตนมีจำนวนผู้ประกอบการที่จำกัด และขาดความพร้อมในการแข่งขันทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ หรือแม้กระทั่งไม่รู้ว่่ากิจการของเราพร้อมในการแข่งขันหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งอาจไม่คุ้นชินกับตลาดขนาดมหึมาที่มีลักษณะเฉพาะและความหลากหลายตาของผู้ประกอบการที่เต็มไปด้วยความสามารถและกล้าบ้าบิ่นอย่างจีน

นอกจากนี้ จีนยังมีรัฐบาลที่แข็งแกร่งและทำงานใกล้ชิดกับภาคธุรกิจเป็น “เงาตะมึน” อยู่เบื้องหลังคอยให้การสนับสนุนส่งเสริมธุรกิจของตนเองอย่างจริงจังอีกด้วย ตลอดเวลาหลายปีในเมืองจีน ผมได้ยินนักธุรกิจจีนพูดเสมอว่า พวกเขาไม่กลัวและกล้าที่จะรุกออกไปข้างหน้าตามนโยบายของรัฐ เพราะเชื่อมั่นว่ารัฐบาลจีนพร้อมที่จะเข้ามาคอยพยุงในยามโศกหรืออุดให้ลุกขึ้นสู้อีกครั้งยามล้มลง ผมคิดว่าถึงเวลาแล้วที่เราต้องหันมาใส่ใจกับการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยอย่างเป็นระบบและจริงจัง โดยเฉพาะแก่กิจการขนาดกลางและขนาดย่อม

ยิ่งสำหรับตลาดจีนด้วยแล้ว บทบาทภาครัฐถือว่ามี ความสำคัญอย่างมากในการเชื่อมโยง เจาะ และขยายตลาด บ่อยครั้งที่พบว่าเรามีนโยบายและกิจกรรม/โครงการดี ๆ มากมายแต่กลับขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ แถมยังพบว่าหลายมาตรการและสิทธิประโยชน์มีความซ้ำซ้อนข้ามหน่วยงาน ซึ่งนับเป็นความสิ้นเปลืองด้าน



งบประมาณและทรัพยากรอื่นอย่างมาก การส่งเสริมที่ไม่จริงจังและขาดความต่อเนื่องจึงเป็นเสมือนการ “เลี้ยงไข้” เพื่อรอวันสิ้นลม ผู้ประกอบการไทยจำนวนมากที่ถูกสร้างและพัฒนาขึ้นไม่สามารถแข่งขันได้อย่างแท้จริง หลายรายต้องพับฐานหรือบาดเจ็บสะบักสะบอมกลับจากสนามการค้าในจีน หลายคนเซ็ดหลาบและไม่อยากที่จะเดินตามนโยบายของภาครัฐที่ประกาศขึ้นใหม่หรือไม่ก็กลับไปบุกตลาดต่างประเทศที่กำลังเติบโตอีกเลย

การปิดฝุ่นโครงการสร้าง “กองทัพการค้า” เพื่อบุกตลาดจีน โดยคัดเลือกและพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการแต่ละราย รวมทั้งติดตามผลความก้าวหน้าของธุรกิจอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นต้นแบบให้ผู้ประกอบการไทยรายอื่น ๆ มีความมั่นใจและ “เลิกกลัว” กับการบุกตลาดจีนในอนาคต

สูงสุด ... คินสู่สามัญ จากการศึกษาของนักวิชาการหลายสำนักพบว่า สินค้าไทยใช้ประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าจีน-อาเซียนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น มีหน้าซ้ำ ยังมีผู้ประกอบการจำนวนมากไม่รู้หรือไม่สนใจใช้ประโยชน์จากสิทธิประโยชน์ทางการค้าที่มีอยู่ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่แปลกสำหรับผมมาก



ทำไมผู้ประกอบการไทยจึงไม่ต้องใช้ “แต้มต่อ” ที่ได้รับ เพราะขาดความเข้าใจ ขั้นตอนยุ่งยาก เสียเวลา หรือกลัวมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมตามมา ประเด็นนี้จึงนับเป็นโจทย์ข้อใหญ่ที่องค์กรภาครัฐและเอกชนต้องคิดสร้างกลไกใหม่ ๆ ในการถ่ายทอดและเรียนรู้ ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเขตการค้าเสรีฯ ให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น

นอกจากนี้ เรายังสามารถเรียนรู้และใช้ประโยชน์จาก FTA ที่จีนยังคงเดินหน้าทำกับประเทศอื่น ๆ ได้ในหลายรูปแบบ ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสทางธุรกิจทั้งในส่วนของการเข้าสู่ตลาดจีนและตลาดประเทศที่ ๓ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ไทยยังไม่ได้ทำความตกลงฯ ด้วย ขณะเดียวกัน เรายังจะสามารถรับรู้ถึงทิศทางการพัฒนาของอุตสาหกรรมและบริการของประเทศที่เกี่ยวข้องที่จะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

ยกตัวอย่างเช่น สิงคโปร์ ซึ่งปัจจุบันเป็นเพียงประเทศเดียวในอาเซียนที่มี FTA กับจีนแยกเพิ่มเติมออกมาเป็นพิเศษ ก็ทำความตกลงด้วยเงื่อนไขหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากกรอบใหญ่ของ WTO และอาเซียน-จีน อาทิ การรับรองมาตรฐานการศึกษาด้านแพทย์แผนโบราณของจีน เพื่อแลกกับการให้จีนรับรองสถานพยาบาลของสิงคโปร์ และการรับรองมาตรฐานสินค้าอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างกัน หรือแม้กระทั่งการยอมอนุญาตให้บุคลากรที่มีความชำนาญในหลายสาขาอาชีพสามารถเข้ามาทำงานในอีกประเทศหนึ่งได้สะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งในประเด็นนี้ ไทยเราก็มีข้อจำกัดอย่างมากเช่นกัน เพราะผู้ที่ประกอบอาชีพพ่อครัวแม่ครัว และนวดแผนไทยของเราก็ขอวีซ่าเข้ามาทำงานในจีนได้อย่างจำกัดและยากเย็นแสนเข็ญ จนเป็นอุปสรรคต่อการขยายธุรกิจขนาดแผนไทยจีนเป็นอย่างมาก

ขณะเดียวกัน ผมยังสังเกตเห็นว่าจีนกำลังเร่งทำ FTA ในส่วนของภาคบริการ และการอำนวยความสะดวกทางการค้าอย่างกว้างขวางกับหลายประเทศ/เขตเศรษฐกิจ อาทิ ฮองกง มาเก๊า ไต้หวัน ซิลิโคนวัลเลย์ และสิงคโปร์ กลายเป็นว่ากิจการของประเทศ/เขตเศรษฐกิจเหล่านี้เข้ามาค้าขายและลงทุนประกอบธุรกิจในจีนโดยที่จ้างคนไทยที่มี



ความรู้ความชำนาญกันเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่กิจการด้านบริการของไทยกลับเข้าสู่ตลาดจีนได้ยาก ขณะเดียวกัน ในส่วนของข้อตกลงระหว่างจีนแผ่นดินใหญ่และไต้หวันก็มีหลายประเด็นที่น่าสนใจ อาทิ การสร้างระบบการคุ้มครองการค้าและการลงทุนระหว่างกันให้เป็นไปอย่างยุติธรรม โปร่งใส และสะดวกสบาย ซึ่งน่าจะช่วยลดปัญหาการฉ้อโกงทางการค้าที่ผู้ประกอบการไทยต้องเผชิญมากขึ้นท่ามกลางการค้าระหว่างไทย-จีนที่ขยายตัวไป

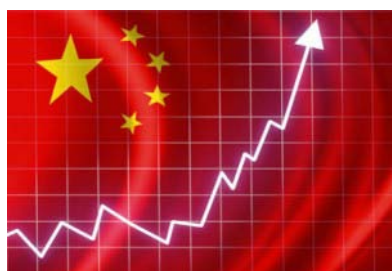
การจัดเวทีให้ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละกรอบความตกลงร่วมกับกลุ่มผลประโยชน์หลักของไทยได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลความก้าวหน้าและเรียนรู้ “ข้ามกรอบความตกลงฯ” เป็นประจำก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ไทยเราสามารถระดมสมองนำเอาข้อมูลความคิดดี ๆ กลายเป็นคลังสมองชั้นยอดเพื่อมาใช้กำหนดทิศทางการเจรจา และเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดเสรีในอนาคต เพื่อประโยชน์สูงสุดของไทยโดยรวมได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเรื่องเช่นนี้ ผมเห็นว่ากรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์เหมาะสมที่จะเป็นเจ้าภาพหลัก



เหลียวหลัง แลหน้า ... ขออยู่กับที่ ในส่วนของโครงสร้างการค้าระหว่างไทย-จีนนั้น เราพบว่า โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง เรายังคงเวียนว่ายอยู่กับสินค้าขั้นปฐมและกิ่งสำเร็จรูปเดิม ๆ สินค้าเหล่านี้เรามีอำนาจการต่อรองด้านราคาค่อนข้างจำกัด ทำให้มูลค่าการส่งออกของไทยสู่ตลาดจีนขึ้นอยู่กับปริมาณการส่งออกในแต่ละปี ในทางกลับกัน สินค้าจีนในช่วงหลายปีที่ผ่านมามีพัฒนาการในเชิงคุณภาพที่ดีขึ้น แต่ยังคงรักษาระดับราคาที่ต่ำในเชิงเปรียบเทียบกับของประเทศผู้ส่งออกหลักในสินค้ารายอื่น เราจึงน่าจะเห็นการส่งออกของจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างมีเสถียรภาพมากกว่าของสินค้าไทย

ผมยังสังเกตเห็นว่า จีนกำลังขยับมาใช้แนวทางการจำหน่าย “แม่ไก่” มากกว่า “ไข่ไก่” โดยมุ่งเน้นการส่งออกเครื่องจักรเครื่องมือและอุปกรณ์ด้านการผลิตในสัดส่วนที่มากขึ้น แต่ที่น่าเป็นห่วงก็คือ ผู้ประกอบการจีนรุ่นใหม่อาจ “รับไม่ต่อ” ตลาดสินค้าระดับล่าง และปล่อยให้ผู้ประกอบการจีนอีกส่วนหนึ่ง ขยับเข้าสู่ตลาดสินค้าคุณภาพระดับกลางที่ประเทศในอาเซียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการผลิตและส่งออกในสัดส่วนที่มากขึ้น ซึ่งนั่นหมายความว่า การแข่งขันแบบ “ประจันหน้า” จะเกิดขึ้น และอาจส่งกระทบเชิงลบต่อความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกในภูมิภาคโดยรวม

นอกจากนี้ การซื้อหาเครื่องจักรเครื่องมือดังกล่าวจากเงินของผู้ประกอบการไทยจะตามมา ด้วยบริการหลังการขายและการจำหน่ายอะไหล่ชิ้นส่วนอุปกรณ์ รวมทั้งการซื้อสินค้ารุ่นใหม่อย่างต่อเนื่องใน



ระยะยาว ขณะที่ไทยเองก็ยังคงเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตร ของขวัญของตกแต่งบ้าน และสินค้าบางรายการในกลุ่มลูกค้าที่จำกัดท่ามกลางอำนาจต่อรองที่น้อยและขาดเสถียรภาพด้านราคา ซึ่งนั่นหมายความว่า การขาดดุลการค้าอันเนื่องจากการนำเข้า **สินค้าทุน** ที่ไทยเคยมีกับหลายประเทศในอดีตกำลังเปลี่ยนมายังจีนมากขึ้นในที่สุด

การนำเอารูปแบบทางธุรกิจที่ไทยเคยใช้กับตลาดญี่ปุ่นจนประสบความสำเร็จมาใช้กับจีนอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจ เราควรเร่งตั้งกิจการของจีนเข้าไปลงทุนด้านการผลิตเพื่อการส่งออกสู่ตลาด

อาเซียนและจีน กิจกรรมของจีนต้องการแหล่งวัตถุดิบด้านการเกษตรของไทยเพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมและระบบเศรษฐกิจของจีน ขณะที่ไทยต้องการกิจกรรมการแปรรูปและการเข้าสู่ตลาดจีน แทนการส่งออกสินค้าขั้นปฐมภูมิและกิ่งสำเร็จรูปที่มีมูลค่าเพิ่มน้อยดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การปรับจูนอุปสงค์และอุปทานสองส่วนนี้ให้เข้ากันควบคู่กับการกำกับควบคุมการประกอบธุรกิจของจีนในไทยอย่างเหมาะสมจึงเป็นความท้าทายและอาจนำไปสู่ความยั่งยืนของเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศในที่สุด

ประการสำคัญ ในขณะที่เราไม่สามารถเดินออกจากกระแสการเปิดเสรีทางการค้าได้ แคม กระแสดังกล่าวยังจุดดิ่งให้กรอบความตกลงที่เดิมจำกัดอยู่เฉพาะสินค้าขยายต่อไปยังภาคบริการ การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน และอื่น ๆ ต่อไป เราจะมีวิธีการอย่างไรที่จะสามารถส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกรอบความตกลงเปิดเสรีทางการค้าที่ไทยมีกับจีนและประเทศอื่น ๆ อยู่เดิมและที่จะพัฒนาไปในอนาคตได้มากขึ้น รวมทั้งที่ประเทศต่าง ๆ กำลังเร่งดำเนินการอยู่

เราสามารถเปิดการเจรจาเพื่อกำหนดและให้มีการยอมรับในมาตรฐานสินค้าและบริการที่ไทยมีความได้เปรียบอย่างพลอยสี บริการร้านอาหาร นวดแผนไทย และสถาปัตยกรรมได้หรือไม่ นอกจากนี้เรายังต้องให้ความสำคัญกับการสร้างกลไกความช่วยเหลือและเปลี่ยนเอาทรัพยากรจากภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบเชิงลบจากการเปิดเสรีทางการค้าไปสู่ธุรกิจแห่งอนาคต

และโดยที่ภูมิภาคอาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลัง “หอมหวาน” สำหรับประเทศมหาอำนาจทั้งใหม่และเก่า เราเห็นสหรัฐฯ จีน และญี่ปุ่นต่างจัดสรรวงเงินความช่วยเหลือรูปแบบต่าง ๆ เพื่อล่อใจให้อาเซียนคงระดับความสัมพันธ์ไว้ต่อไป การกำหนดท่าทีของไทย/อาเซียนที่สมดุลและเหมาะสมจะนำไปสู่ประโยชน์เพิ่มของภูมิภาค แต่การกำหนดท่าทีที่ชัดเจนต่อกรอบความตกลงใหม่ ๆ ในอนาคตนับวันแต่จะมีความกดดันมากขึ้น

เหล่านี้ล้วนเป็นการบ้านที่ทุกฝ่ายควรเร่งหันหน้าเข้าหารือกันเพื่อร่วมกำหนดทิศทางและเดินหน้าไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างแท้จริง ...



รวบรวมและเรียบเรียงโดย

ดร. ไพจิตร วิบูลย์ธนสาร

นางสาวฉิน หยวนเพิน

สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงปักกิ่ง

๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๖